

EVROPSKI NADZORNIK ZA VARSTVO PODATKOV

Povzetek mnenja evropskega nadzornika za varstvo podatkov glede sodelovanja v pogajanjih glede drugega dodatnega protokola h Konvenciji o kibernetiski kriminaliteti iz Budimpešte

(Celotno besedilo tega mnenja je na voljo v angleščini, francoščini in nemščini na spletišču evropskega nadzornika za varstvo podatkov (v nadaljnjem besedilu: ENVP), www.edps.europa.eu)

(2019/C 186/05)

5. februarja 2019 je Evropska komisija izdala Priporočilo za sklep Sveta o odobritvi za sodelovanje Komisije v imenu Evropske unije pri pogajanjih drugega dodatnega protokola h Konvenciji o kibernetiski kriminaliteti iz Budimpešte. Priloga k Priporočilu vsebuje priporočene smernice Sveta za pogajanja o protokolu. Cilj protokola je izboljšanje tradicionalnega kanala za sodelovanje in vključitev določil za neposredno čezmejno sodelovanje med organi kazenskega pregona in ponudniki storitev, kot tudi določil o čezmejnim neposrednem dostopu do podatkov s strani organov kazenskega pregona.

ENVP pozdravlja in aktivno podpira priporočilo Evropske komisije za dovoljenje za pogajanje drugega dodatnega protokola h Konvenciji o kibernetiski kriminaliteti v imenu Evropske unije. ENVP že dalj časa opozarja, da EU potrebuje vzdržne dogovore za izmenjavo osebnih podatkov s tretjimi državami za namene kazenskega pregona, ki so v celoti usklajeni s pogodbami EU in Listino o temeljnih pravicah. Tudi pri preiskovanju notranjih zadev se organi kazenskega pregona vse pogosteje znajdejo v „čezmejnih situacijah“, ker se informacije hranijo v elektronski obliki v tretji državi. Vse večji obseg zahtevkov in nestanovitnost digitalnih informacij sta povzročila pritisk na obstoječe modele sodelovanja, kot so MLATS. Evropski nadzornik za varstvo podatkov razume, da se oblasti soočajo s časom, ko želijo pridobiti podatke za svoje preiskave, in podpira prizadevanja za oblikovanje novih modelov sodelovanja, tudi v okviru sodelovanja s tretjimi državami.

Namen mnenja je zagotoviti konstruktivno in objektivno svetovanje institucijam EU, saj mora Svet predložiti svoje smernice pred začetkom te občutljive naloge s širokimi posledicami. ENVP poudarja potrebo po zagotovitvi polnega spoštovanja temeljnih pravic, vključno z zasebnostjo in varovanjem osebnih podatkov. Čeprav ENVP priznava, da v sporazumih s tretjimi državami ni mogoče v celoti ponoviti terminologije in opredelitve pojmov iz prava EU, morajo biti zaščitni ukrepi za posameznike jasni in učinkoviti, da se zagotovi popolna skladnost s primarno zakonodajo EU. Sodišče Evropske unije je v zadnjih letih potrdilo načela varstva podatkov, vključno s pošteno obdelavo, točnostjo in ustreznostjo informacij, neodvisnim nadzorom in individualnimi pravicami posameznikov. Ta načela so pomembna za javne organe, saj se nanašajo na zasebna podjetja in so še toliko bolj pomembna glede na občutljivost podatkov, potrebnih za kazenske preiskave.

Predvidenih in pozdravljenih je že bilo veliko zaščitnih ukrepov, ki pa jih treba okrepati. ENVP je opredelil tri ključne izboljšave, ki jih priporoča za pogajalske smernice, da se zagotovi skladnost z Listino in členom 16 PDEU:

- zagotovitev obvezne narave predvidenega protokola,
- vključitev podrobno opisanih zaščitnih ukrepov, vključno z načelom omejitve namena zaradi številnih potencialnih podpisnikov, ki niso vsi podpisniki Konvencije 108 oz. niso sklenili enakovrednega sporazuma h Krovnemu sporazumu med EU in ZDA,
- nasprotovanje vsem določilom glede neposrednega dostopa do podatkov.

Poleg tega mnenje ponuja dodatna priporočila za izboljšave in pojasnila pogajalskih smernic. Evropski nadzornik za varstvo podatkov je institucijam na voljo za nadaljnje svetovanje med pogajanjmi in pred dokončanjem protokola.

1. UVOD IN OZADJE

17. aprila 2018 je Komisija objavila sveženj dveh zakonodajnih predlogov: Predlog uredbe o evropskem nalogu za predložitev in evropskem nalogu za zavarovanje elektronskih dokazov v kazenskih zadevah⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu: Predlog o e-dokazih) ter Predlog direktive o določitvi usklajenih pravil o imenovanju pravnih zastopnikov za namene zbiranja dokazov v kazenskih postopkih⁽²⁾. Medtem ko poteka delo v Evropskem parlamentu, je Svet Evropske unije (Svet) v zvezi s tema predlogoma dosegel splošni pristop⁽³⁾.
- Komisija je 5. februarja 2019 sprejela dve priporočili za sklepe Sveta: Priporočilo za odobritev začetka pogajanj za mednarodni sporazum med Evropsko unijo (EU) in Združenimi državami Amerike (ZDA) o čezmejnem dostopu do elektronskih dokazov za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah⁽⁴⁾ in Priporočilo za odobritev sodelovanja Komisije v imenu EU v pogajanjih o drugem Dodatnem protokolu h Konvenciji Sveta Evrope o kibernetški kriminaliteti (CETS št. 185) (v nadaljnjem besedilu: Priporočilo)⁽⁵⁾. Prvo priporočilo je predmet ločenega mnenja evropskega nadzornika za varstvo podatkov⁽⁶⁾. Evropski nadzornik za varstvo podatkov (ENVP) pa meni, da so pogajanja z ZDA in Svetom Evrope tesno povezana.
- Priporočilo je bilo sprejeto na podlagi postopka iz člena 218 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) za sporazume, sklenjene med EU in tretjimi državami. S tem priporočilom želi Komisija pridobiti dovoljenje Sveta, da se jo imenuje za pogajalca pri drugem dodatnem protokolu h Konvenciji o kibernetški kriminaliteti iz Budimpešte (CETS št. 185)⁽⁷⁾ v imenu EU in se začne postopek pogajanj z ZDA v skladu s pogajalskimi smernicami, priloženimi Priporočilu. Priloga k Priporočilu (v nadaljnjem besedilu: Priloga) je izjemno pomembna, saj določa priporočene smernice Sveta Komisiji za pogajanja protokola v imenu EU. Ko bodo pogajanja zaključena, bo moral Evropski parlament dati soglasje k besedilu sporazuma, po tem obdobju pa bo moral Svet sprejeti sklep o sklenitvi sporazuma. ENVP pričakuje, da se bo z njim pravočasno posvetovalo o besedilu osnutka sporazuma v skladu s členom 42(1) Uredbe (EU) 2018/1725.
- ENVP pozdravlja, da je bil po sprejetju Priporočila s strani Evropske komisije zaprosen za mnenje v skladu s členom 42(1) Uredbe (EU) 2018/1725. ENVP pozdravlja tudi sklicevanje na to mnenje v uvodni izjavi 8 Priporočila. Želi poudariti, da mnenje ne vpliva na morebitne dodatne pripombe, ki bi jih ENVP lahko podal pozneje na podlagi nadaljnjih razpoložljivih informacij, določil v osnutku protokola med pogajanci in razvoja zakonodaje v tretjih državah.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

- ENVP razume potrebo po tem, da organi kazenskega pregona hitro in učinkovito zagotovijo in pridobijo elektronske dokaze. Podpira uporabo inovativnih pristopov pri pridobivanju čezmejnega dostopa do elektronskih dokazov in iskanju odgovorov EU k obstoječim vprašanjem v zvezi s tem. Drugi dodatni protokol, ki bo stvar pogajanj na ravni EU, bo bolje ohranil stopnjo varovanja, ki jo zagotavlja okvir EU za varstvo podatkov in usklajeno stopnjo varovanja podatkov zagotavljal za celotno območje EU, kot bi bilo to mogoče v okviru različnih sporazumov, ki jih države članice sklepajo bilateralno. Zato je namen tega mnenja zagotoviti konstruktivno in objektivno svetovanje institucijam EU, saj si Komisija prizadeva pridobiti dovoljenje Sveta za pogajanje v sklopu tega protokola.

⁽¹⁾ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o evropskem nalogu za predložitev in evropskem nalogu za zavarovanje elektronskih dokazov v kazenskih zadevah (COM(2018) 225 final).

⁽²⁾ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi harmoniziranih pravil o imenovanju pravnih zastopnikov za namene zbiranja dokazov v kazenskih postopkih (COM(2018) 226 final).

⁽³⁾ Svet je 7. decembra 2018 sprejel splošni pristop k predlagani uredbi, ki je na voljo na <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/#>. Svet je 8. marca 2018 sprejel splošni pristop k predlagani direktivi, ki je na voljo na <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Priporočilo za sklep Sveta o pooblastilu za začetek pogajanj glede sporazuma med Evropsko unijo in Združenimi državami Amerike o čezmejnem dostopu do elektronskih dokazov za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (COM(2019) 70 final).

⁽⁵⁾ Priporočilo za sklep Sveta o pooblastitvi sodelovanja v pogajanjih o drugem Dodatnem protokolu h Konvenciji Sveta Evrope o kibernetški kriminaliteti (CETS št. 185) (COM (2019) 71 final).

⁽⁶⁾ Mnenje ENVP 2/2019 o pogajalskem mandatu za sporazum med EU in ZDA o čezmejnem dostopu do elektronskih dokazov.

⁽⁷⁾ Konvencija o okrepljenem mednarodnem sodelovanju na področju kibernetске kriminalitete in elektronskih dokazov, Budimpešta, 23. novembra 2001, CETS št. 185.

59. ENVP pozdravlja cilj mandata, ki želi, da bo protokol vseboval ustrezne zaščitne ukrepe za varovanje podatkov.
60. ENVP ima tri pomembna priporočila za zagotovitev skladnosti predvidenega protokola z Listino in členom 16 PDEU. ENVP priporoča, da se pogajalske smernice osredotočijo na:
- zagotovitev obvezne narave predvidenega protokola,
 - vključitev podrobno opisanih zaščitnih ukrepov, vključno z načelom omejitve namena zaradi številnih potencialnih podpisnikov, ki niso vsi podpisniki Konvencije 108 oz. niso sklenili enakovrednega sporazuma h Krovnemu sporazumu med EU in ZDA,
 - nasprotovanje vsem določilom glede neposrednega dostopa do podatkov.
61. Poleg teh splošnih priporočil se priporočila in pripombe ENVP iz tega mnenja nanašajo na naslednje posebne vidike:
- pravna podlaga za sklep Sveta,
 - nadaljnji prenosi s strani pristojnih organov v tretjih državah,
 - pravice posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, zlasti pravice do obveščeniosti in pravice do dostopa,
 - nadzor, ki ga izvaja neodvisni organ,
 - sodno varstvo in upravnopravna sredstva,
 - kazniva dejanja, ki jih zajema predvideni protokol in kategorije osebnih podatkov,
 - posebni zaščitni ukrepi za zagotovitev ustrezne ravni varnosti prenesenih podatkov,
 - posebni zaščitni ukrepi za podatke, ki so zaščiteni na podlagi privilegijev in imunitete,
 - nujna medsebojna pomoč,
 - v primeru neposrednega sodelovanja še prenos osebnih podatkov, opredelitev in vrsta podatkov, vključitev drugih organov, možnosti za ponudnike storitev, ki jim je namenjen elektronski dokaz, da ugovarjajo na podlagi posebnih razlogov,
 - možnost ustavitve protokola v primeru kršitve določil protokola ter ponovni pregled le-tega.
62. ENVP pa bo Komisiji, Svetu in Evropskemu parlamentu še vedno na voljo za svetovanje v nadaljnjih fazah tega procesa. Pripombe v tem mnenju ne posegajo v morebitne dodatne pripombe, ki bi jih ENVP lahko podal v zvezi z nadaljnjimi vprašanji, ki bi se nato obravnavala, ko bodo na voljo dodatne informacije. Pričakuje, da se bo o določitih osnutka protokola z njim posvetovalo še pred njegovim dokončanjem.

V Bruslju, 2. aprila 2019

Giovanni BUTTARELLI
Evropski nadzornik za varstvo podatkov
